

Біоенергетична асоціація України

№ 483 від 14 квітня 2020 р.

**Президенту України
Зеленському В. О.**

**Прем'єр-Міністру України
Шмигалю Д. А.**

**Т.В.О. Міністра енергетики та захисту
довкілля України
Шубіну В. М.**

**Голові Комітету Верховної Ради України
з питань енергетики та ЖКП
Герусу А. М.**

**Народним депутатам України,
Членам Комітету з питань енергетики та
ЖКП**

Вельмишановний пане Президенте!

Громадська спілка «Біоенергетична Асоціація України», яка об'єднує компанії, що працюють у сфері виробництва енергії з біомаси, звертається до Вас з відкритим листом щодо ситуації, яка склалася навколо пандемії вірусу COVID-19 та його впливу на подальший розвиток зеленої енергетики в Україні.

Розвиток відновлюваних джерел енергії в Україні за 2019 рік та початок 2020 року характеризується значними досягненнями, які б не хотілось втратити у зв'язку з ситуацією, яка склалася у світі. Члени **Біоенергетичної Асоціації України** вважають, що ще кілька місяців увага країни буде прикута до питань пандемії, проте одразу після її подолання пріоритетними стануть питання створення робочих місць, створення точок росту економіки, проблем глобального потепління та екології.

На жаль, ми зіштовхнулись з низкою проблем, які потребують негайного та оперативного вирішення та не можуть бути проігнорованими саме зараз. Тому, ми пропонуємо наступні рекомендації щодо розвитку енергетичного сектору України:

1. Управлінська криза в енергетиці.

Ми констатуємо наявність управлінської кризи у ключових інституціях сектору енергетики. За умов відсутності Міністра енергетики та захисту довкілля України, Керівника «Енергоатома», державної компанії, яка генерує більше 50% електричної енергії, Керівника стратегічної державної компанії «Укренерго», процес регулювання та вирішення

спірних питань призупинився. Наявність проблем в «Центренерго». Розподільчі регіональні компанії мають серйозні проблеми з персоналом і технічним станом мереж. Накопичення боргів і неплатежів. Серйозні проблеми технічного балансування енергетичної системи України. Процес активно іде до дезінтеграції галузі. На жаль, до цього «букету» додаються і проблеми безпосередньо зеленої генерації.

Можливі шляхи вирішення:

- *Терміново призначити Міністра та інших ключових управлінців в енергетичному секторі країни.*

- *Відновити ефективне управління галуззю.*

2. Недостатність маневрених потужностей в енергосистемі України.

Ринок балансуєчих і допоміжних послуг не працює, в першу чергу, через відсутність в країні достатньої кількості маневрених потужностей. За розрахунками Укренерго для ефективної інтеграції ВДЕ в об'єднану енергосистему України та її безпечної роботи нам потрібні наступні маневрені та енергоакумулюючі потужності: на 2021 рік – 1,6 ГВт, на 2025 рік – 1,8 ГВт, на 2030 – 2 ГВт. Критично важливим розпочати процес їх будівництва вже в цьому році і запустити до кінця року хоча б 300 МВт нових маневрених потужностей чи накопичувачів.

Відповідно, ринок електроенергії не дає сигналів щодо вартості електроенергії для таких потужностей. Балансування і покриття піків ведеться, в значній мірі, за рахунок повністю амортизованих вугільних електростанцій, які не виконують сучасні вимоги до викидів шкідливих речовин (NO_x, SO_x). Конкурувати по ціні з такою електроенергією ні один вид сучасної маневреної генерації не в змозі. Інвестори не будуть вкладати кошти в будівництво нових маневрених потужностей у таких умовах.

Можливі шляхи вирішення:

- *Введення механізму фіксованого тарифу на електроенергію для маневрених потужностей з гарантією його оплати на 10 років (механізм подібний до зеленого тарифу).*

- *Введення аукціонів на будівництво таких потужностей з гарантією покупки протягом 10 років (механізм подібний до аукціонів на будівництво об'єктів на ВДЕ, який має запрацювати в Україні в 2020 р.).*

- *В умовах очікуваного зниження зелених тарифів для сонця і вітру залишити гроші від цих знижень у розпорядженні інвесторів для цільового будівництва мережевих накопичувачів електроенергії поряд з їх об'єктами на ВДЕ.*

- *Прискорено ввести відповідальність за небаланси для проєктів сонячної і вітрової генерації.*

3. *Нетипово велика частку генерації сонячної електроенергії в Україні.*

Порівняння структури генерації електроенергії з ВДЕ в Україні з подібною структурою в світі і ЄС показує нетипово велику частку генерації сонячної електроенергії в Україні. Так, в світі, ЄС і окремих країнах частка сонця складає 18-24% від виробництва відновлюваної електроенергії (без гідроенергетики), а в Україні практично втричі більше (!) – 54%. За вироблену електроенергію з сонця сплачується 61% всіх витрат за зеленим тарифом.

Структура виробництва відновлюваної електроенергії (без гідроенергетики)*

	Світ (2018)		ЄС (2019)		Німеччина (2019)		Україна (2019)	
	% від загальної виробітки	%	% від загальної виробітки	%	% від загальної виробітки	%	% від загальної виробітки	%
сонце	2,2	24	4,2	18	7,7	21	1,9	54
вітер	4,8	53	13,4	56	20,9	58	1,3	37
біомаса	2	22	6,2	26	7,4	21	0,3	9
ВСЬОГО	9	100	20,1	100	36	100	3,5	100

* аналіз виконано без гідроенергетики, щоб уникнути впливу великої гідроенергетики на результати.

На нашу думку, очевидна проблема перестимулювання і безконтрольного будівництва об'єктів сонячної енергетики в Україні. Така висока часта сонячної генерації призводить, принаймні, до двох проблем:

- Сонячна генерація потребує найвищу частку платежів в структурі оплати за електроенергію, що закуповується по зеленому тарифу, - 61 %;
- Сонячна генерація створює найбільші проблеми для балансування енергосистеми, включаючи міжсезонне і внутрішньодобове балансування.

Можливі шляхи вирішення:

- *В значній мірі і невідкладно знизити зелений тариф для електроенергії з сонця.*
- *Введення відповідальності за небаланси для проєктів сонячної і вітрової генерації.*

4. *Незбалансованість фінансового стану Гарантованого покупця.*

У Гарантованого покупця за задумом мало бути три джерела надходжень для покриття витрат на оплату по «зеленому» тарифу:

- Продаж «зеленої» електроенергії на ринку на добу наперед за конкурентною ціною.
- Дохід від продажу електроенергії населенню за регульованою ціною.
- Тариф НЕК Укренерго.

Однак, з початку року заборгованість Гарантованого покупця лише збільшується з наступних причин:

- Ціни на ринку на добу наперед нижче прогнозних.
- Діяльність по продажу електроенергії населенню за регульованою ціною збиткова.

- Коштів від тарифу НЕК Укренерго не вистачає.

У підсумку, борги перед «зеленою» генерацією склали на сьогодні вже близько 3 млрд грн. Прогнозується, що цей дефіцит протягом року може зрости до 19 млрд грн.

Підвищення тарифу НЕК Укренерго автоматично підвищить кінцевий тариф на є/є для промисловості, роблячи її неконкурентною. Тому резерви цього шляху дуже обмежені.

Можливі шляхи вирішення:

- *В значній мірі і невідкладно знизити зелений тариф на сонце. Для уникнення судових позовів з боку інвесторів до держави Україна необхідна «добровільна» реструктуризація зелених тарифів об'єктам сонячної генерації.*

- *Усунення перехресного субсидування в галузі електроенергетики. Причому, це питання ще більш важливе і актуальне для вирішення інших проблем енергетичного сектору: необхідність будівництва нових генеруючих потужностей, в тому числі маневрених, реконструкції і будівництва нових електричних мереж, виведення атомних блоків з експлуатації і захоронення відпрацьованого ядерного палива.*

- *Врегулювати проблему проєктів з prePPA.*

- *В разі наростання кризи неплатежів Гарантованого покупця за відновлювану електроенергію, дозволити об'єктам генерації на ВДЕ продавати електроенергію на ринку на добу наперед. При цьому, Гарантований покупець фіксує свої боргові зобов'язання по сплаті різниці між зеленим тарифом і ціною, за якою продана електроенергія, і сплачує ці боргові зобов'язання при закінченні кризи.*

5. Проблема проєктів з prePPA.

Станом на 31 грудня 2019 р. Гарантований покупець підписав 570 договорів з купівлі-продажу електроенергії (prePPA) із компаніями, які планують у майбутньому ввести в експлуатацію електростанції, що використовують відновлювані джерела енергії, та отримати «зелений» тариф, а загальна потужність майбутньої «зеленої» генерації передбаченої цими договорами становить біля 12 ГВт, 6,2 ГВт з цих проєктів сонячні. Треба розуміти, що в основному проєкти з prePPA це поки що «паперові» проєкти, з відведеною землею і оформленим підключенням до мереж. Інвестиції, вкладені в такі проєкти, відносно невеликі. Що з ними робити в нинішній ситуації, враховуючи всі згадані вище проблеми? На нашу думку, енергетична система України не готова ні технічно, ні фінансово прийняти нові проєкти з prePPA, принаймні, в найближчі 1-2 роки. Пріоритет має віддаватися захисту

вже зроблених багатомільярдних інвестицій (біля 5,5 млрд \$) у проекти, що вже експлуатуються. В першу чергу треба захистити проекти, що вже працюють, стабілізувавши ситуацію, і знайшовши рішення для них. Треба зберегти максимум, втративши мінімум.

Можливі шляхи вирішення:

- *Відтермінувати зобов'язання держави по проектам з prePPA, принаймні на 1-2 роки.*
- *Організувати «добровільне» витіснення проектів з prePPA на спеціально створені для них аукціони.*

6. *Необхідність термінового запуску аукціонів на закупівлю електроенергії з ВДЕ.*

Мінекоенерго пов'язало питання запуску аукціонів з вирішенням питань фінансової стабільності Гарантованого покупця. Не затверджено низку документів, необхідних для оголошення та проведення аукціону. Зокрема, не встановлено відповідні квоти підтримки для їх розподілу на 2020 рік. Вважаємо таку позицію хибною, і такою, що призведе до наступних проблем:

- Втрачається ефект зниження тарифів на аукціонах для нових об'єктів генерації, створюється негативний вплив на фінансову стабільність Гарантованого покупця.
- Держава не матиме впливу на те, який вид генерації з ВДЕ вона б хотіла розвивати пріоритетно, а який пригальмувати.
- Проекти, які виграють аукціони, будуть введені в експлуатацію через 1-3 роки, і точно не вплинуть на ситуацію в 2020 р, а більшість з них і в 2021 р.

Пропонуємо якнайшвидше запускати аукціони для нових об'єктів на ВДЕ. За нашими прогнозами у країні достатньо інвесторів, які зацікавлені взяти участь в таких аукціонах. Тим більше, при впровадженні наших рекомендацій для проектів з prePPA. Через розподілення квот держава матиме вплив на пріоритетні для неї види генерації з ВДЕ. Наприклад, держава може виділити мінімальну квоту для сонця, і збільшену квоту для вітру і біомаси/ біогазу.

Можливі шляхи вирішення:

- *Терміново встановити відповідні квоти підтримки для їх розподілу на 2020 рік.*
- *Якнайшвидше запускати аукціони для нових об'єктів на ВДЕ.*

7. *Падіння цін на традиційні енергоресурси (нафту, природній газ).*

Це падіння створює спокусу пригальмувати розвиток ВДЕ і започаткувати будівництво нових генеруючих потужностей на традиційних викопних і ядерному паливах. Не радимо іти цим шляхом.

Більшість прогнозів ціни нафти і природного газу на 3-5 років не показують глобального зниження цін. Вважаємо, ті, хто переорієнтується зараз на будівництво

традиційних електростанцій, програє в часі, через короткочасність періоду низьких цін на нафту і газ.

Крім того, інвестори нафтогазового сектору при падінні цін на нафту і газ шукатимуть альтернативу новим інвестиціям. Висока ймовірність їх інвестицій в сектор ВДЕ, що можна бачити вже на практиці. Компанії Shell, BP і інші нафтогазові гіганти активно інвестують в сектор ВДЕ. Висока ймовірність введення ЄС вуглецевого податку на імпортовані товари, що також частково вирішує проблему низьких цін на традиційні енергоресурси.

Можливі шляхи вирішення:

- *Визнати в усіх стратегічних і програмних документах, а також в операційній діяльності Уряду відновлювану енергетику як потужну точку росту української економіки, яка створює велику кількість робочих місць, і одночасно позитивно впливає на екологію.*
- *В середньостроковій перспективі ввести вуглецевий податок на викиди парникових газів від спалювання викопних палив.*

Члени **Біоенергетичної Асоціації України** звертаються до Верховної ради і Мінекоенерго з проханням врахувати вищенаведені рекомендації при розробці законопроектів, що регулюють галузь ВДЕ. Готові увійти в робочі групи з напрацювання відповідних законопроектів. Вищенаведені рекомендації є необхідними задля відновлення розвитку зеленого зростання України та уникнення невідворотних проблем в енергетичному секторі України.

**З повагою,
Голова Правління
Біоенергетичної Асоціації України**

Гелетуха Г. Г.